

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Шацкова Любов Потапівна

УДК 658.1:330.341.1(043.3/.5)

**ЕКОНОМІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність: 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеському національному політехнічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент
Ковтуненко Ксенія Валеріївна,
Одеський національний політехнічний університет,
завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної
та інноваційної діяльності.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Ястремська Олена Миколаївна,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця,
завідувач кафедри економіки, організації та
планування діяльності підприємства;

кандидат економічних наук, доцент
Побережець Ольга Валеріївна,
Одеський національний університет імені І.І.
Мечникова,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та
аудиту.

Захист відбудеться «18» липня 2016 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.052.10 в Одеському національному політехнічному університеті за адресою: 65044, м. Одеса, проспект Шевченка, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеського національного політехнічного університету за адресою: 65044, м. Одеса, проспект Шевченка, 1.

Автореферат розісланий «17» червня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г.Б. Свінарьова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Нові ідеї і продукти, прогресивні технології та організаційні рішення в великій мірі визначають успіх підприємств на ринку. У зв'язку із зростаючою роллю інноваційної діяльності в досягненні довгострокових конкурентних переваг, підприємствам для того, щоб забезпечити нормальні умови функціонування, необхідно постійно оцінювати свої можливості та вимоги ринку, порівнювати доходи від реалізації інноваційної продукції з витратами на створення та впровадження інновацій. Для підвищення конкурентоспроможності все більше значення набуває використання об'єктів права інтелектуальної власності як результату, який може виникати на будь-якому етапі інноваційної діяльності промислових підприємств. Це обумовлює потребу промислового підприємства у створенні ефективної моделі економічного оцінювання інноваційної діяльності, яка б змогла успішно вирішити це завдання та забезпечити підприємству високу конкурентоспроможність і можливість розвитку.

У сфері інновацій вітчизняні науковці, серед яких можна виділити Б. Буркинського, А. Бутенка, В. Геєця, В. Захарченка, С. Ілляшенка, О. Кузьміна, В. Стадник, Л. Федулову, М. Юдіна, А. Яковлева досліджували економічні та організаційні аспекти інноваційної діяльності промислових підприємств, їх інноваційні можливості.

Результати інноваційної діяльності і проблеми комерціалізації інноваційних розробок промислових підприємств висвітлили В. Гриньова, К. Ковтуненко, Є. Лазарева, М. Меркулов, С. Філіппова. Спроби комплексного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства робилися багатьма вченими і дослідниками.

Підходи до економічного оцінювання інноваційної діяльності розглядалися в роботах П. Завліна, О. Побережець, П. Харіва, Н. Чухрай, О. Ястремської. Проте одні з них оцінюють лише ефект від впроваджених нововведень, залишаючи без уваги ресурсний потенціал підприємства та вимоги ринку. Інші роблять акцент тільки на наявних у промислового підприємства ресурсах, не враховуючи ефективність використання нововведень. Більшість методик оцінки інноваційної діяльності підприємства настільки складна для практичного застосування, що це знижує їх привабливість для підприємств. Також не вирішено коло завдань, пов'язаних з формуванням теоретико-методичних засад економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства за етапами, об'єктами права інтелектуальної власності та способами їх використання.

Тому виникає нагальна потреба в подальшому удосконаленні теоретичних, методичних і прикладних основ комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства. Зазначене зумовлює актуальність теми дисертації, її цільову спрямованість, завдання, предмет, структуру та основні напрямки дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у відповідності до планів науково-дослідних робіт Одеського національного політехнічного університету в рамках

держбюджетних тем: «Організаційно-економічне забезпечення комерціалізації результатів науково-технічних досліджень вищих навчальних закладів та її наукових підрозділів, що сприяють інноваційному розвитку України» (номер державної реєстрації 0109U008455, 2010-2012 рр.), де автором обґрунтовано концепцію варіативного вибору прийняття ефективного рішення про правову охорону результатів інноваційної діяльності за її етапами; «Розробка теоретико-методологічних засад формування системи економічної безпеки підприємств структуроформуючих галузей реального сектора економіки регіону з використанням чинника вартості підприємства» (номер державної реєстрації 0112U002912, 2011-2014 рр.), де автором обґрунтовані напрямки інноваційного розвитку та управління витратами інноваційної діяльності в системі економічної безпеки підприємств; *госпдоговірних тем:* «Формування системи моніторингу інтелектуального потенціалу підприємства» (№ 1662-82, 2012-2013 рр.), де автором визначено об'єкти права інтелектуальної власності, що складають основу інтелектуального потенціалу підприємства; «Теоретичний базис компетентнісного управління підприємством» (№ 1702-82, 2013-2014 рр.), де автором визначено фактори інноваційної діяльності, які впливають на формування управлінських компетенцій промислового підприємства; «Проведення діагностики стану та оцінка перспектив розвитку ПАТ «Енергобуд» (№ 1707-82, 2013-2014 рр.), де автором узагальнено чинники негативного впливу на розвиток інноваційної діяльності підприємства; «Формування моделі управління інноваційними витратами виробничого підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища» (№ 1740-82, 2015-2016 рр.), де автором систематизовано моделі управління витратами інноваційної діяльності, визначено їх недоліки та переваги. Дисертантка приймала участь в НДР як співвиконавиця (довідка № 2781/05-06 від 04.11.2015 р.). Теми відповідають напряму Одеського національного політехнічного університету, що входить до переліку пріоритетних тематичних напрямів ВНЗ та наукових установ, затверджених наказом МОН України № 535 від 07.06.2011 р.

Мета і задачі дослідження. Мета дослідження полягає в розробленні та обґрунтуванні теоретичних засад та методичних положень щодо комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства.

Досягнення мети роботи зумовило необхідність вирішення *завдань:*

- дослідити сутність і визначити сучасне розуміння основних понять, пов'язаних з дослідженням процесу економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства;

- визначити змістовність і особливості інформаційно-аналітичного та методичного забезпечення процесу економічного оцінювання інноваційної діяльності;

- визначити склад та ідентифікаційні ознаки витрат інноваційної діяльності промислового підприємства, обґрунтувати їх деталізацію як необхідну умову економічного оцінювання інноваційної діяльності на будь-якому її етапі;

– проаналізувати сучасний стан та тенденції розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств України, ефективність використання об'єктів права інтелектуальної власності як результатів інноваційної діяльності промислового підприємства;

– виконати порівняльний аналіз сучасних моделей і методичних підходів щодо економічного оцінювання інноваційної діяльності підприємства та оцінити їх придатність для промислового підприємства;

– сформулювати теоретичне підґрунтя комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства за об'єктами права інтелектуальної власності, способами їх використання та побудувати відповідну модель;

– розробити сукупність методичних рекомендацій щодо комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства за об'єктами права інтелектуальної власності та способами їх використання.

Об'єктом дослідження виступає процес економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади і практичні положення щодо економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використані такі методи дослідження: *узагальнення, систематизації, емпіричного дослідження* – для розроблення теоретико-методичних положень щодо економічного оцінювання інноваційної діяльності промислових підприємств, при визначенні сутності категорій; *економіко-статистичного, діалектичного і порівняльного* – при аналізі інноваційної діяльності промислових підприємств України, стану та ефективності використання нематеріальних активів; *графічного* – для наочного відображення динаміки розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств; *порівняльного аналізу* – при аналізі моделей і методичних підходів економічного оцінювання інноваційної діяльності; *економіко-математичного моделювання* – при розробки моделі поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства; *логічний метод* – для побудови структури дослідження, узагальнення його теоретичних і практичних положень.

Інформаційною базою дослідження є праці відомих вітчизняних і зарубіжних вчених, фахівців-практиків з проблематики інноваційної діяльності, зокрема її економічного оцінювання, чинне законодавство і нормативно-правові акти, дані державної служби статистики України, звітність промислових підприємств, результати власних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні теоретико-методичного підґрунтя та рекомендацій щодо комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства.

Найбільш вагомими науковими результатами, що становлять наукову новизну: *удосконалено:*

– теоретичне підґрунтя комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства, концептуальна модель якого, на відміну від існуючих, побудована за етапами, об'єктами права інтелектуальної власності та способами їх використання, що обумовлює своєчасність процесу та достовірність результатів оцінювання інноваційної діяльності по її етапах з позицій вибору часу економічно обґрунтованої комерціалізації інноваційних продуктів, ідентифікованими в вигляді об'єктів права інтелектуальної власності, специфічні властивості яких забезпечують промисловим підприємствам конкурентні переваги;

– методи та методичне забезпечення економічного оцінювання інноваційної діяльності підприємства, які на відміну від існуючих, передбачають тривимірне оцінювання якісного та кількісного складу доходів і витрат за: етапами інноваційної діяльності, об'єктами права інтелектуальної власності та способами їх використання;

– класифікація ідентифікаційних ознак витрат, яка на відміну від існуючих, подана за етапами інноваційної діяльності промислового підприємства, масивами об'єктів права інтелектуальної власності в залежності від способів їх правової охорони та використання, що сприяє точності результатів економічного оцінювання;

дістало подальшого розвитку:

– процеси дослідження та застосування моделей і методичних підходів щодо економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства, які доповнені оцінюванням їх придатності для промислового підприємства з позиції процесно-результатного підходу;

– теоретичні засади дослідження інноваційної діяльності промислових підприємств за рахунок систематизації та узагальнення в якості її результатів об'єктів права інтелектуальної власності, характеристики тенденцій розвитку інноваційної діяльності в залежності від способу використання останніх;

– визначення понять «інноваційна діяльність», «економічне оцінювання інноваційної діяльності», «витрати інноваційної діяльності», що на відміну від існуючих трактувань, ґрунтується на процесно-результатному підході та враховує альтернативність розвитку інноваційної діяльності;

– інформаційно-аналітичне забезпечення економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства, що відрізняється наявністю блоків інформації управлінського обліку, яка враховує особливості інноваційної діяльності промислового підприємства через деталізацію витрат та доходів та обумовлює вибір методу економічного оцінювання, сприяючи достовірності здійснення останнього.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці науково обґрунтованих і методично завершених рекомендацій щодо комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності, які дозволяють керівництву підприємств удосконалити процес управління. Рекомендації прийнято до впровадження ТОВ «С-інжиніринг» (довідка № 1 від 21.01.2015р.), ТОВ «Завод «Полігон» (довідка № 46 від 30.10.2015 р.), Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка № 06-28/5973 від 30.12.2015 р.). Результати дисертації

використано в навчальному процесі Одеського національного політехнічного університету МОН України у дипломному проектуванні, при підготовці дисциплін «Фінансовий облік», «Облік у бюджетних установах» і «Бізнес-планування» (довідка № 2771/05-06 від 03.11.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства. Всі наукові результати, викладені в дисертації, одержано автором особисто. З наукових публікацій, виданих в співавторстві, у роботі використані лише ті положення, що складають його індивідуальний внесок, який зазначений в авторефераті у переліку публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні і практичні положення дослідження доповідались та були схвалені на 7 міжнародних та всеукраїнської науково-практичних конференціях, зокрема: Всеукраїнської науково-практичної конференції «Потенціал підприємництва в парадигмі сталого розвитку регіонів України» (м. Одеса, 2012 р.), Міжнародної українсько-японської конференції з питань науково-промислового співробітництва (м. Одеса, 2013 р.), I Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка: реалії часу і перспективи» (м. Одеса, 2014 р.), Міжнародної науково-практичної конференції «Бъдещето въпроси от света на науката – 2014» (Болгарія, м. Софія, 2014 р.), I Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Формування потенціалу економічного розвитку промислових підприємств» (м. Одеса, 2015 р.), II Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка: реалії часу і перспективи» (м. Одеса, 2015 р.), Міжнародної наукової інтернет-конференції «Стан та перспективи розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю в умовах євроінтеграційних процесів» (м. Чернівці, 2015 р.).

Публікації. За результатами досліджень опубліковано 16 наукових праць: 1 монографія; 8 статей, у тому числі: 6 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у виданні іншої держави, 1 – в іншому науковому виданні. З них 2 статті - у виданнях, що включені у міжнародні науково метричні бази; 7 – тез доповідей у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 19,85 д.а., з яких 15,95 д.а. належать особисто автору.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків, списку використаних джерел з 170 найменувань – на 21 сторінках, 6 додатків – на 34 сторінках. Повний обсяг дисертації – 256 сторінок, з них 177 сторінок основного тексту. Дисертація містить 55 рисунків, з яких 11 займають повні сторінки, 46 таблиць, з яких 13 займають повні сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації; розкрито її зв'язок з науковими темами; сформульовано мету і завдання, визначено об'єкт, предмет і методи; розкрито наукову новизну і практичне значення результатів.

У першому розділі – «Теоретичні аспекти економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства» – досліджено сучасне розуміння інноваційної діяльності промислового підприємства (ІДПП) та змістовність її економічного оцінювання. Обґрунтовано сутність ІДПП та виокремлено її етапи, визначено значимість об'єктів права інтелектуальної власності (ОПВ) як результатів ІДПП та способи їх використання; досліджено сутність економічного оцінювання ІДПП та його змістовність; визначено витрати інноваційної діяльності промислового підприємства та обґрунтовано їх як важливий елемент економічного оцінювання інноваційної діяльності.

Поняття «інноваційна діяльність», «економічне оцінювання», «витрати інноваційної діяльності» на сучасному етапі є доволі поширеними у теорії та практиці, однак багатогранність підходів до трактування вказаних дефініцій потребує їх уточнення. Зокрема, дослідження різних підходів до визначення сутності інноваційної діяльності дозволили констатувати, що інноваційна діяльність може включати як всі етапи інноваційного процесу, так і бути його частиною, що завершується комерціалізацією інновацій. Тобто інноваційну діяльність потрібно розглядати як послідовний процес перетворення ідеї в конкретний інноваційний продукт, технологію або послугу, який може завершуватися на будь-якому етапі: фундаментальних і прикладних досліджень, дослідно-конструкторських розробок, освоєння. Необхідність комерціалізації результату будь-якого етапу інноваційної діяльності обумовлюється цілями та можливостями промислового підприємства з урахуванням ринкових факторів. В умовах світової фінансової кризи та дефіциту власних ресурсів, підприємством водночас має визначатися економічна доцільність реалізації наступних етапів, впливаючи на загальну кількість етапів в ланцюгу інноваційної діяльності.

Результатом інноваційної діяльності є створення певного продукту або розробка нової технології, які містять в собі ряд інноваційних елементів або є інноваційними в повному обсязі, на який поширюється право інтелектуальної власності. Ідентифікація об'єктів права інтелектуальної власності на будь-якому етапі інноваційної діяльності дозволяє передбачити особливості їх комерціалізації та післяпродажного правового захисту, що визначає зміст інноваційних витрат, способи та величину отримання доходів. Виходячи з загальноприйнятої класифікації та в залежності від способів використання, виділено наступні масиви ОПВ: масив об'єктів авторського права і суміжних прав, масив об'єктів патентного права, масив засобів індивідуалізації товарів, і послуг, масив специфічних об'єктів інтелектуальної діяльності. У межах масивів надано ідентифікаційні ознаки правового захисту для кожного виду ОПВ, угруповання яких відбувалося за охоронними документами.

Зміст інноваційної діяльності обумовлюється економічно обґрунтованою доцільністю комерціалізації її результатів на будь-якому етапі, тому для розкриття змісту категорії «інноваційна діяльність» пропонується наступне визначення: *інноваційна діяльність – це процес, який починається з ідеї, що трансформується у об'єкти права інтелектуальної власності та завершується їх впровадженням у власне виробництво та/або комерційною реалізацією, при необхідності з післяпродажним супроводом. Спосіб*

використання ОПВ обумовлюється можливостями підприємства під впливом ринкових факторів. Все це визначає змістовність інноваційної діяльності, яка відповідає меті отримання максимальної вигоди та збільшення конкурентних переваг підприємства та формує головні принципи економічного оцінювання інноваційної діяльності: своєчасність оцінювання та достовірність результатів оцінювання. Своєчасність забезпечується поетапністю оцінювання всій інноваційної діяльності, що запобігає уникнути втраченої вигоди. Достовірність результатів оцінювання є слідством його своєчасності за рахунок деталізації об'єктів економічного оцінювання інноваційної діяльності на кожному етапі.

Під «економічним оцінюванням інноваційної діяльності» пропонуємо розуміти управлінську процедуру, яка дозволяє за допомогою відповідних інструментів з'ясувати зв'язок явищ і процесів інноваційної діяльності, а саме, об'єктів права інтелектуальної власності та способів їх використання, виразити цінність, рівень, якість, значимість одних якісною і кількісною визначеністю інших та визначити способи найбільш ефективного досягнення цільових орієнтирів на кожному етапі інноваційної діяльності. Економічне оцінювання ІДПП є складним комплексним процесом, який передбачає наявність взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих складових, які виділено в три блоки: цільовий, методичний і розрахунково-інтерпретаційний.

На основі визначених етапів інноваційної діяльності, об'єктів права інтелектуальної власності та способів їх використання запропоновано тривимірну модель економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства, яка задовольняє принципам: своєчасність процесу та достовірність результату (рис. 1). Блоки моделі включають в себе певні елементи економічного оцінювання інноваційної діяльності (витрати, доходи, ефект) і методичні інструменти їх оцінювання. Таким чином, вибір методичних інструментів економічного оцінювання ІДПП залежить від того, до якого блоку відноситься ОПВ, який оцінюється.

Основоположним елементом економічного оцінювання інноваційної діяльності будь-якого промислового підприємства є витрати, які дозволяють проаналізувати ефективність використання ресурсів в усіх напрямках, розрахувати ціну на інноваційну продукцію і інноваційний продукт, впливають на формування фінансового результату і визначення економічного ефекту.

Аналіз наукових джерел щодо розуміння поняття «витрати» показав, що більшістю дослідників вони трактуються в рамках ресурсного, процесного та фінансово-результативного підходів. З позиції запропонованого процесно-результативного підходу до економічного оцінювання інноваційної діяльності поняття «витрати інноваційної діяльності» можна визначити у такий спосіб: це ресурси в грошовому вираженні, що споживаються за певними етапами інноваційної діяльності і протягом часу набувають якісних та кількісних змін, які повинні забезпечити досягнення поставленої мети за умовами застосування найефективнішого варіанту використання результатів інноваційної діяльності. Такий погляд дозволив визначити порядок, зміст та специфіку витрат на кожному етапі інноваційної діяльності за масивами об'єктів права інтелектуальної власності, врахування якої безпосередньо

впливає на достовірність результатів економічного оцінювання ефективності управління інноваційною діяльністю. Ефективність управління інноваційною діяльністю промислового підприємства забезпечується своєчасністю отримання достовірних результатів економічного оцінювання альтернатив її розвитку, що виникають на кожному етапі та обумовлені, з одного боку, можливостями підприємства, з іншого – вимогами ринку, через ідентифікацію етапних результатів як об'єктів права інтелектуальної власності з метою їх комерціалізації та вибору способу використання для формування конкурентних переваг, отримання максимальної вигоди.

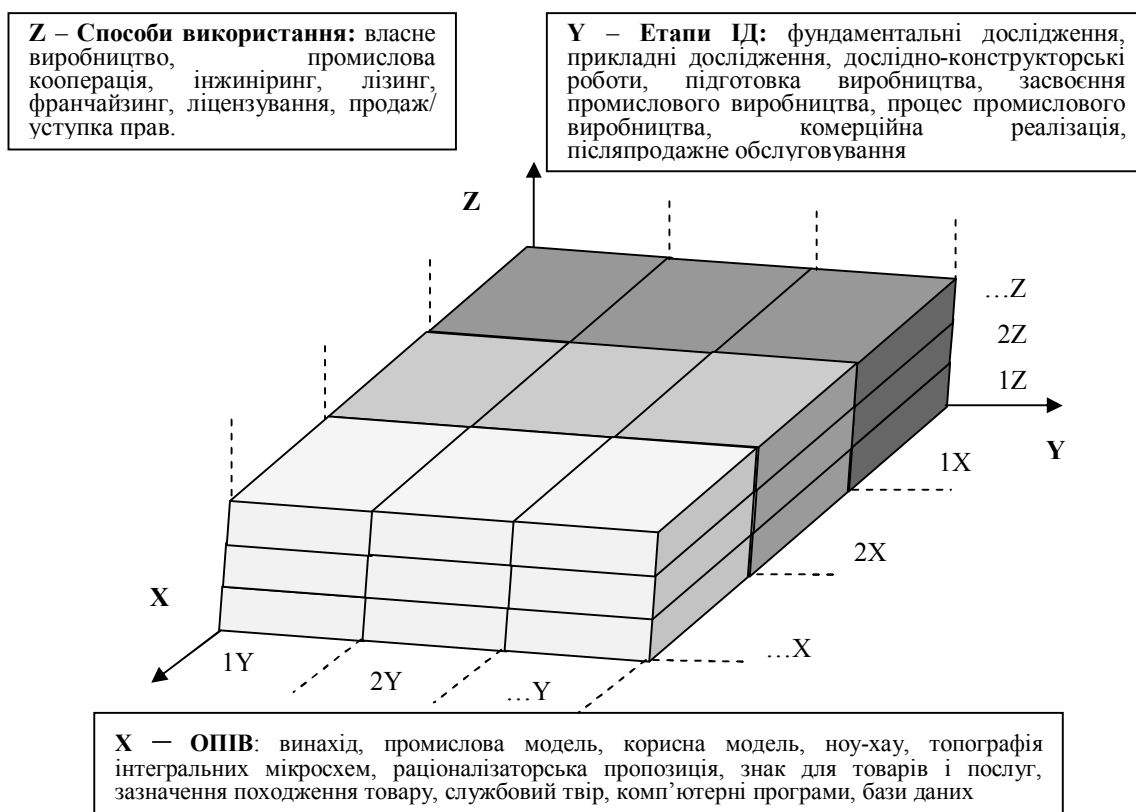

Рисунок 1 – Тривимірна модель економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства

Відтак, *робоча гіпотеза роботи* така: набуває доцільності комплексне поетапне економічне оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства за об'єктами права інтелектуальної власності та способами їх використання, впровадження якого потребує розроблення теоретичного базису та комплексу методичних інструментів для кожного блоку економічного оцінювання інноваційної діяльності.

У другому розділі – «Сучасний стан та тенденції розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств України. Моделі і методичні підходи економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства» – досліджено стан та визначено тенденції розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств України; проаналізовано ефективність використання об'єктів права інтелектуальної власності як результатів

інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств; здійснено порівняльний аналіз моделей і методичних підходів щодо економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства.

Одержані показники ретроспективного аналізу статистичних даних щодо інноваційної діяльності промислових підприємств відрізняються негативною динамікою, яка притаманна більшості показників: кількості інноваційних промислових підприємств України; обсягу випуску і реалізації інноваційної продукції промисловості; впроваджених нових технологічних процесів та освоєних виробництв інноваційних видів продукції на промислових підприємствах.

Падіння обсягу інноваційних витрат промислових підприємств України на 46% у 2014 р. у порівнянні з 2011 р. свідчить про зниження активності інноваційної діяльності (рис. 2).

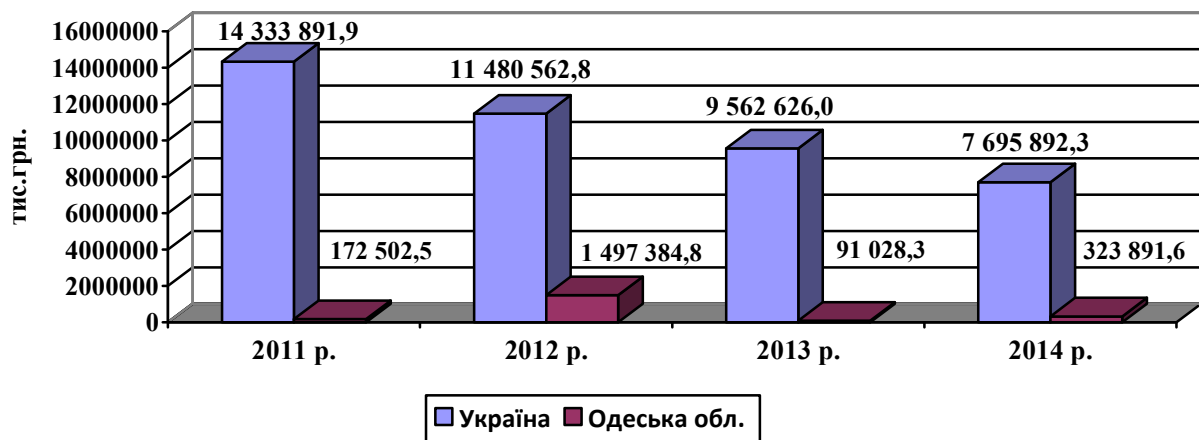

Рисунок 2 – Загальний обсяг витрат інноваційної діяльності України та Одеської області у 2010-2014 рр., тис. грн.

За аналізований період зменшилася кількість заявок та зареєстрованих патентів на винаходи, корисні моделі, знаки на товари і послуги. Визначено, що серед договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності промислових підприємств переважає кількість договорів про передання виключних майнових прав. За результатами аналізу структури інноваційної продукції за критерієм рівня новизни встановлено, що у структурі реалізованої інноваційної продукції домінує продукція, що була новою не для ринку, а лише для промислових підприємств України (рис. 3). Такі результати можуть бути обумовлені обмеженістю ресурсів промислового підприємства, що створює бар'єри для подальшого розвитку інноваційної діяльності.

Спостерігається падіння якості інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств у відповідності до змістовності інноваційного процесу, за рахунок відходу промислових підприємств від статусу «новатор-інноватор» та набуття статусу «споживач». Таке становище, насамперед, є наслідком складної економічної та політичної ситуації в країні, яка має прояв зокрема через недосконалість законодавчої бази, обмеженість ресурсів, комерційного кредитування та державної підтримки.

Незважаючи на бар'єри на шляху розвитку інноваційної діяльності,

промислові підприємства Одеської області зберігають тенденцію к появі нових для ринку інновацій (рис.3). Протягом аналізованого періоду спостерігається їх боротьба з перешкодами здійснення та розвитку інноваційної діяльності, що проявляється у зростанні інноваційної активності промислових підприємств відразу після її падіння у попередньому періоді.

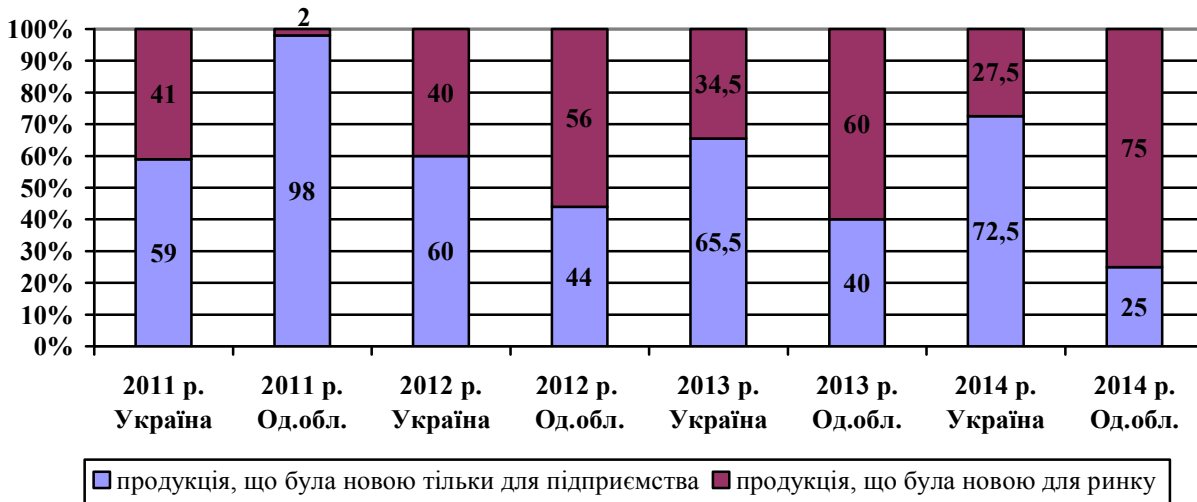

Рисунок 3 – Структура реалізованої інноваційної продукції промислових підприємств України та Одеської області у 2011-2014 рр., %

Зазначені факти можуть бути пояснені наявністю в Одеської області історично сформованих передумов здійснення та розвитку інноваційної діяльності, зокрема: геоелекономічних переваг, успадкованого статусу промислового центру, потужного інтелектуального потенціалу.

Аналіз статистичних даних, що характеризують якісний та кількісний склад елементів структури інтелектуальної власності, як результату інноваційної діяльності промислових підприємств Одеської області не дозволив зробити однозначні висновки, що стало підставою проведення поглибленого дослідження об'єктів права інтелектуальної власності в якості результатів інноваційної діяльності 33-х промислових підприємств м. Одеси. У інноваційної діяльності промислового підприємства ОПІВ обліковуються як нематеріальні активи, тому дослідження ефективності їх використання проведено на підставі фінансової звітності, особливості форм якої в залежності від розміру суб'єкту господарювання зменшили коло досліджуваних підприємств до 10-х одиниць. Результати проведеного дослідження підтвердили попередні висновки статистичного аналізу, що: незважаючи на перешкоди, майже на половині підприємств Одеської області спостерігається приріст вартості нематеріальних активів, але все ж питома вага нематеріальних активів в загальній величині активів підприємств надзвичайно низька, що визначає зростання потреби в нематеріальних активах для виробництва продукції, робіт, послуг; майже на половині підприємств визначається зростання віддачі та рентабельності нематеріальних активів, але темпи зростання прибутку і виручки не випереджають темпи зростання

нематеріальних активів (табл.1-2).

Встановлено, що загальноприйнята система показників, застосована при аналізі ефективності використання нематеріальних активів, не відповідає головним принципам процесно-результатного підходу щодо економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства, оскільки відсутня деталізація за ОПВ, способами їх появи і використання. В якості інформаційної бази дослідження використано дані бухгалтерського обліку, методи якого, недосконалість та неузгодженість законодавчих документів не дозволили в повному обсязі оцінити реальну вартість ОПВ, більшість яких з зазначених причин не ідентифікується промисловим підприємством та, відповідно, не вводиться у господарський оборот.

Таблиця 1 – Місце нематеріальних активів у майні промислових підприємств м. Одеси в 2012-2014 рр.

Назва підприємства	К _{вбна}			К _{нана}			К _{озна}		
	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
1. Фірма «Автодеталь» ТОВ	0,06	0,03	0,04	0,14	0,08	0,12	0,17	0,09	0,14
2. ТОВ «Гідропром»	0,06	0,01	0	0,18	0,05	0	0,24	0,07	0
3. ТДВ «Зонт»	0,28	0,38	0,47	0,44	0,62	0,73	0,53	0,73	0,85
4. Одеський орден «Знак Пошани» завод продовольчого машинобудування	0,009	0,008	0,01	0,027	0,029	0,035	0,029	0,031	0,037
5. ПАТ «Будгідраліка»	9,16	9,54	11,27	13,63	14,06	14,71	28,36	30,27	33,48
6. ТОВ «Телекарт-прилад»	0,20	0,18	0,05	0,44	0,40	0,11	0,55	0,53	0,15
7. ПАТ «ОВО «Холодмаш»	0,15	0,17	0,16	0,27	0,26	0,25	0,28	0,29	0,31
8. ТОВ «Південна електротехнічна компанія»	0	1,65	1,99	0	6,35	6,48	0	6,78	6,92
9. ТОВ «Завод «Полігон»	1,15	1,10	1,12	2,20	2,15	2,25	5,01	4,89	4,90
10. ТОВ НВО «Агро-сімо-машбуд»	1,05	1,05	1,05	2,00	2,00	2,20	4,50	4,50	4,50

Таблиця 2 – Аналіз віддачі, ємності та доходності нематеріальних активів промислових підприємств м. Одеси

Назва підприємства	Аналіз віддачі та ємності				Аналіз доходності			
	В _{на}		Є _{на}		ВР _{на}		ЧР _{на}	
	2013 р.	2014 р.	2013 р.	2014 р.	2013 р.	2014 р.	2013 р.	2014 р.
1. Фірма «Автодеталь» ТОВ	3942,1	4667,0	0,0003	0,0002	655,4	929,0	233,6	459,13
2. ТОВ «Гідропром»	832,41	9498,7	0,0005	0,0001	352,31	1754,2	14,61	52,25
3. ТДВ «Зонт»	379,54	269,79	0,0026	0,0037	64,93	63,79	16,22	24,93
4. Одеський орден «Знак Пошани» завод продовольчого машинобудування	16302	10816	0,00006	0,0001	902,0	392	0	0
5. ПАТ «Будгідраліка»	9,55	6,61	0,1047	0,1513	1,99	0,28	0,83	0
6. ТОВ «Телекарт-прилад»	943,12	283,56	0,0011	0,0035	239,27	35,25	0,44	71,28
7. ПАТ «ОВО «Холодмаш»	185,34	159,13	0,0054	0,0063	6,72	31,75	0	0
8. ТОВ «Південна електротехнічна компанія»	475,14	150,62	0,0021	0,0066	32,52	13,10	15,48	3,18
9. ТОВ «Завод «Полігон»	405,12	350,22	0,0022	0,0033	35,12	22,17	5,07	2,22
10. ТОВ НВО «Агро-сімо-машбуд»	512,75	480,76	0,0024	0,0035	54,44	35,05	11,2	6,04

Зазначене підтверджує необхідність задоволення потреби промислового підприємства у своєчасному отриманні достовірних результатів економічного оцінювання альтернатив розвитку на кожному етапі інноваційної діяльності

задля підвищення її ефективності, що вимагає впровадження відповідних методичних інструментів, що допоможуть визначити способи найбільш ефективного досягнення цільових орієнтирів.

Цей висновок враховано при аналізі 37-х моделей і методичних підходів до економічного оцінювання ІДПП, задачі яких обмежуються певними блоками, зокрема оцінюванням: ефективності інноваційної діяльності підприємства, інноваційного потенціалу підприємства, інновацій підприємства (табл. 3).

Встановлено, що фрагментарність досліджених моделей та методичних підходів не задовольняють встановленим принципам комплексного етапного економічного оцінювання ІДПП за ОПВ та способами їх використання.

Таблиця 3 – Порівняльна характеристика авторських моделей та методичних підходів до економічного оцінювання ІДПП (фрагмент)

Автор	Рік	Основний аспект	Можливість застосування щодо економічного оцінювання ІДПП		
			За етапами	За ОПВ	За способами використання
1. Полянська А.С.	2010	оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства	+	+	-
2. Глухова С.В.	2010		+	-	-
3. Лисенко Л.А.	2010		+	-	-
4. Яшин С.Н., Крюкова Т.М.	2010		+	-	-
5. Бутенко Д. С.	2012		+	-	-
6. Пиж Н.С.	2012		-	+	+
7. Шейко І.А.	2013		+	+	-
8. Савенко К.В.	2013		+	+	-
9. Калініченко Л.Л.	2012	оцінювання інноваційного потенціалу підприємства	+	-	-
10. Тищенко Т.І.	2012		+	+	-
11. Радзівіло І.В.	2013		+	-	-
12. Плахотнік О.О.	2014		+	-	-
13. Григоруک П.М.	2015		+	-	-
14. Базь М.О.	2012	оцінювання інновацій підприємства	-	+	+
15. Козін Е.Ф.	2012		-	+	+
16. Глущенко Л.Д.	2014		+	+	-
17. Лабунська С.В.	2015		+	+	-

Відтак, зазначене підтвердило, що *робоча гіпотеза дисертації* має вагомні аргументи на підтримку.

У третьому розділі – «Інформаційно-аналітичне та методичне забезпечення процесу економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства за об'єктами права інтелектуальної власності» – запропоновано концептуальну модель комплексного поетапного економічного оцінювання ІДПП за об'єктами права інтелектуальної власності та способами їх використання, методичні рекомендації та інформаційно-аналітичне забезпечення щодо економічного оцінювання ІДПП.

Економічне оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства слід проводити як в цілому, так і на окремих її етапах. Необхідність цього пов'язана з тим, що здійснення інноваційної діяльності вимагає певних витрат і постійного контролю їх окупності не тільки на завершальному етапі, а й на всіх проміжних етапах. Результати поетапної оцінки є основою для визначення ефективності всієї інноваційної діяльності – від зародження ідеї, проведення наукового дослідження і створення інновації, її освоєння промисловими підприємствами до комерційної реалізації та

отримання певного додаткового ефекту від впровадження її у власне виробництво або використання в інший спосіб. Тому запропоновано концептуальну модель комплексного поетапного економічного оцінювання ІДПП за ОПВ та способами їх використання, яка забезпечує реалізацію принципів: своєчасність процесу та достовірність результатів економічного оцінювання інноваційної діяльності по її етапах з позицій вибору часу економічно обґрунтованої комерціалізації ОПВ (рис. 4).

На основі концептуальної моделі розроблено економіко-математичну модель поетапного економічного оцінювання ІДПП, яка ґрунтується на визначенні трьох величин – витрат інноваційної діяльності, доходу від реалізації ОПВ й отриманого ефекту та знаходженні управлінського рішення стосовно вибору напрямку інноваційного розвитку шляхом проведення імітаційних експериментів. Її використання допоможе визначити максимальний ефект від вибору способу використання ОПВ за критеріями мінімальних витрат.

В межах концептуальної моделі комплексного поетапного економічного оцінювання ІДПП за об'єктами права інтелектуальної власності та способами їх використання обґрунтовано методичний підхід, який включає логічно-послідовні блоки: 1) визначення факторів зовнішнього і внутрішнього середовища та оцінювання їх впливу на ІДПП; 2) оцінювання співвідношення потреб і можливостей ІДПП; 3) ідентифікація ОПВ та перспективності їх комерціалізації на певному етапі інноваційної діяльності; 4) оцінювання способів використання ОПВ; 5) оцінювання витрат інноваційної діяльності за ОПВ; 6) оцінювання вартості ОПВ та доходів (економії ресурсів) від їх реалізації (впровадження); 7) розрахунок ефективності ІДПП (рис. 5).

Базуючись на змістовності процесу оцінювання для кожного загального блоку, запропоновано структурно-блочні схеми оцінювання, в яких: на цільовому етапі визначаються мета, завдання, предмет і об'єкт оцінювання; методичний етап висвітлює принципи та інструменти методичного забезпечення; на розрахунково-інтерпретаційному етапі визначаються порядок розрахунку та отримання результатів.

У блоці визначення та оцінювання впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на ІДПП систематизовано методи оцінювання факторів за полярністю їх впливу та запропоновано застосування коефіцієнту залежності ІДПП від позитивного та негативного впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

У блоці оцінювання співвідношення потреб і можливостей інноваційної діяльності рекомендовано застосування систематизованих методичних підходів.

У блоці визначення ОПВ та перспективності комерціалізації на певному етапі ІДПП запропоновано схему вибору форми правового захисту ОПВ в залежності від етапів інноваційної діяльності, систематизовано методики проведення технологічного аудиту, серед найбільш важливих критеріїв перспективності комерціалізації ОПВ виокремлено привабливість інновації та практичну здійсненість інноваційної діяльності.

У блоці оцінювання способів використання ОПВ в якості інструмента

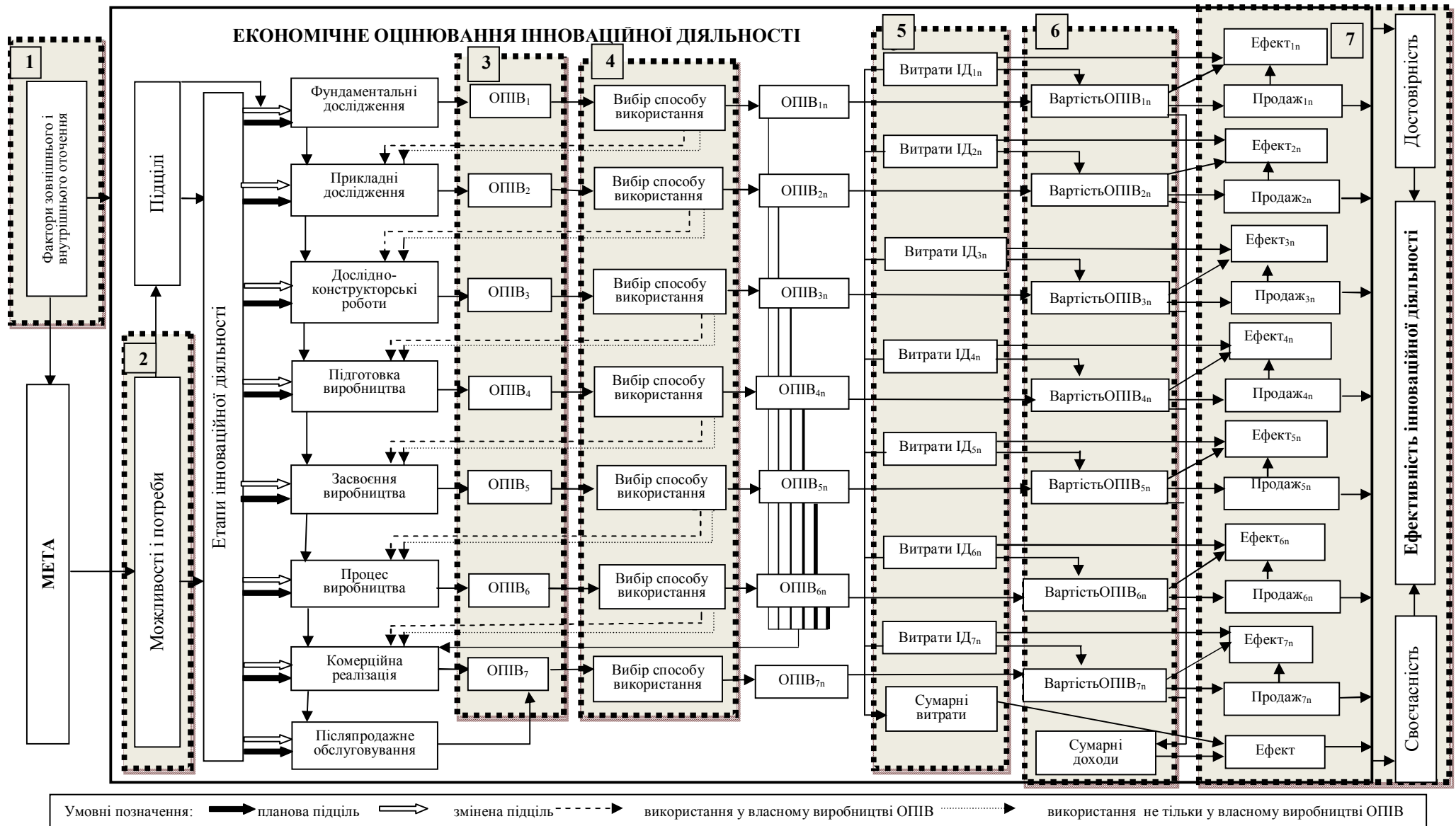

Рисунок 4 – Концептуальна модель комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства за об'єктами права інтелектуальної власності та способами їх використання

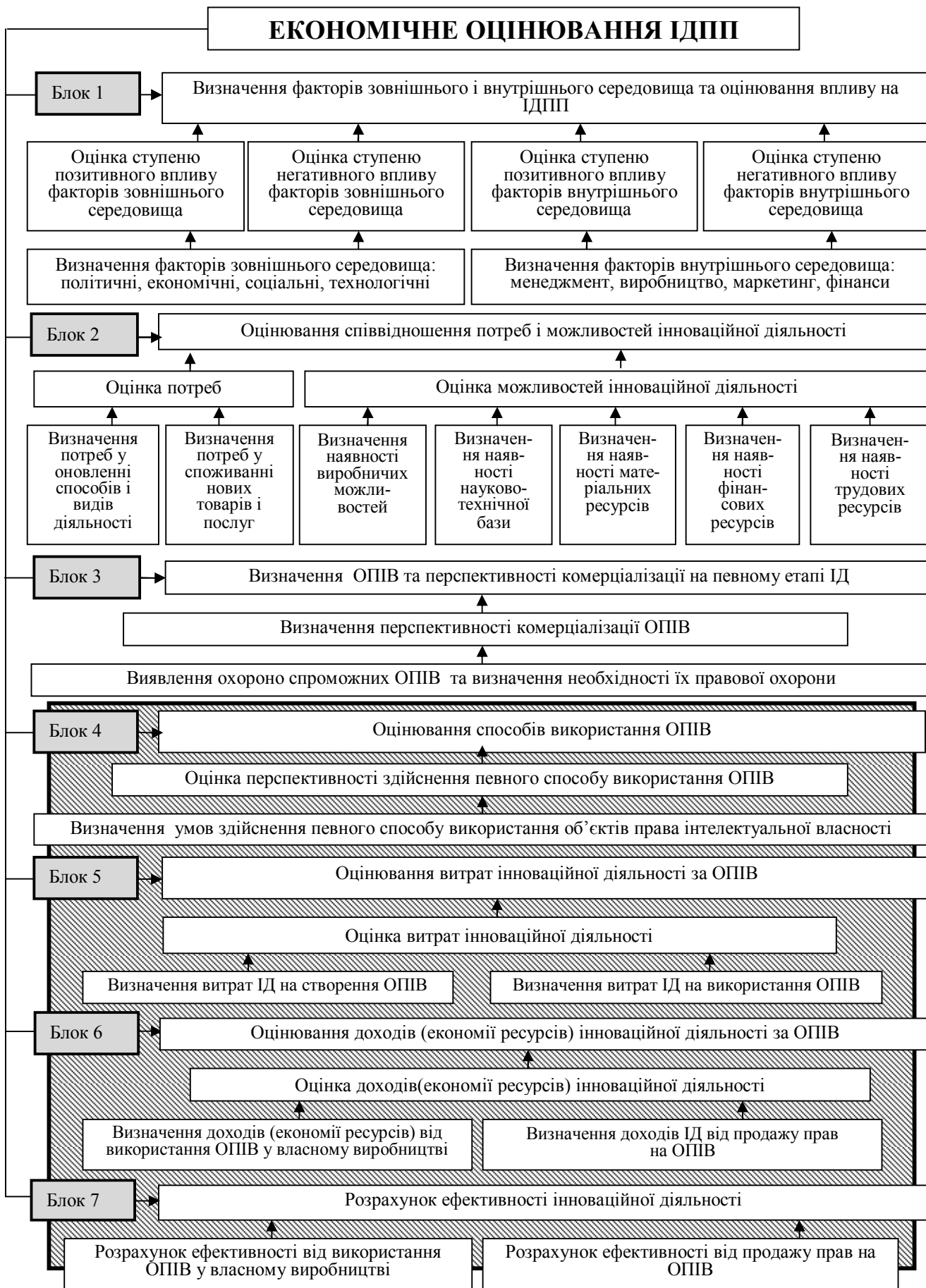

Рисунок 5 – Логічна послідовність та завдання комплексного поетапного економічного оцінювання ІДПП

інформаційно-аналітичного забезпечення запропоновано порядок визначення умов здійснення таких способів використання ОПВ як ліцензування, франчайзинг, лізинг.

У блоці оцінювання витрат інноваційної діяльності за ОПВ в якості інструмента інформаційно-аналітичного забезпечення запропоновано порядок визначення витрат за масивами ОПВ, які використовуються у власному виробництві, за іншими способами використання, та розширена багаторівнева класифікація інноваційних витрат промислового підприємства, принциповою особливістю якої є застосування багаторівневих класифікаційних ознак для розділення витрат, яке дозволяє оперативно формувати точні і повні дані.

У блоці оцінювання вартості ОПВ, доходів (економії ресурсів) інноваційної діяльності за ОПВ виділено види доходів та систематизовано методичні інструменти оцінювання, визначено склад ціноутворюючих факторів, що враховуються при визначенні ціни ліцензії різними методами. Запропоновано порядок вибору методу оцінки вартості ОПВ в залежності від наявності та повноти інформації.

У блоці розрахунку ефективності інноваційної діяльності запропоновано методичку розрахунку інтегрального індексу ефективності використання процесного ОПВ у власному виробництві (рис. 6).

Рисунок 6 - Методика розрахунку інтегрального індексу ефективності використання ОПВ у власному виробництві промислового підприємства

Для апробації запропонованого інструментарію розрахунку ефективності використання ОПВ визначена сукупність процесних ОПВ підприємств ТОВ «Завод «Полігон», ТОВ НВО «Агро-сімо-машбуд» (табл. 4).

Запропонований методичний інструментарій дозволяє: оцінити вплив процесних ОПВ на виробництво продукції та економічний розвиток підприємства, результативність інноваційної діяльності; надати пропозиції щодо формування перспективного плану інноваційної діяльності.

Класифікація інструментів економічного оцінювання ІДПП за групами (А – ідентифікаційні, Б – оцінки потенціалу, В – оцінки витрат, Д – оцінки вартості та доходу, Е – оцінки ефективності) дозволила з'ясувати, що ідентифікаційні інструменти домінують у процесі економічного оцінювання ІДПП, вказуючи на їх важливість і необхідність врахування особливостей застосування, з метою підвищення достовірності економічного оцінювання.

Таблиця 4 – Результати розрахунку інтегрального індексу ефективності від використання промисловими підприємствами м. Одеси процесних ОПІВ у власному виробництві (фрагмент)

Найменування показника	ТОВ «Завод «Полігон»			ТОВ НВО «Агро-сімо-машбуд»			Ваговий коєфі- цієнт
	ОПІВ _{П1}	ОПІВ _{П2}	...	ОПІВ _{А1}	ОПІВ _{А2}	...	
<i>K₁₁</i> - зниження витрат на оплату праці персоналу і відрахування на соціальні потреби від ФОТ	0,93	0,19	...	0,98	1,14	...	0,075
<i>K₁₂</i> - зниження витрат на матеріали	2,38	1,67	...	0,92	0,78	...	0,075
<i>K₁₃</i> - зниження експлуатаційних витрат обладнання	2,44	0,98	...	1,20	1,08	...	0,050
<i>K₁₄</i> - скорочення терміну виготовлення продукції	1,55	1,05	...	1,05	1,05	...	0,050
<i>K₁₅</i> - збільшення обсягів продукції	0,88	1,18	...	1,30	1,18	...	0,100
<i>I_p</i> - Індекс впливу ОПІВ на виробництво продукції	0,56	0,36	...	0,39	0,37	...	0,5
<i>K₂₁</i> - підвищення чистого доходу	0,86	0,69	...	0,78	1,08	...	0,18
<i>K₂₂</i> - підвищення рентабельності	1,03	0,68	...	0,95	0,91	...	0,12
<i>I_p</i> - Індекс впливу ОПІВ на результативність підприємства	0,28	0,21	...	0,25	0,30	...	0,3
<i>K₃₁</i> - Підвищення чистого доходу на 1 грн інвестицій	1,38	1,09	...	0,98	1,13	...	0,1
<i>K₃₂</i> - Підвищення вироблення продукції на 1 грн інвестицій	0,98	1,42	...	1,13	0,90	...	0,033
<i>K₃₃</i> - Зниження собівартості продукції на 1 грн інвестицій	0,92	0,70	...	0,92	1,11	...	0,067
<i>I_p</i> - Індекс впливу ОПІВ на розвиток підприємства	0,23	0,2	...	0,20	0,28	...	0,2
<i>I</i> - Інтегральний індекс ефективності використання ОПІВ у власному виробництві	1,07	0,77	...	0,84	0,95	...	1

Обґрунтований теоретичний базис і розроблені на його основі методичні рекомендації щодо комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства створюють умови для своєчасності оцінювання та підвищення достовірності його результатів, дають змогу забезпечити підприємству можливість вибору альтернативних напрямків інноваційної діяльності.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання щодо економічного оцінювання інноваційної діяльності промислових підприємств. Основні висновки та результати, які отримано у процесі дослідження, полягають у такому:

1. На основі ідентифікування сутнісних ознак і встановлення взаємозв'язків між ними, уточнено визначення понять і категорій «інноваційна діяльність», «економічне оцінювання інноваційної діяльності», «витрати інноваційної діяльності». Ґрунтуючись на дослідженнях вчених та фахівців, доведено, що інноваційна діяльність може включати як всі етапи інноваційного процесу, так і бути його частиною, кожна з якої може завершуватися комерціалізацією її результату, на який поширюється право інтелектуальної власності, необхідність та доцільність комерціалізації якого визначається в залежності від можливостей промислового підприємства та вимог ринку. Виділено масиви об'єктів права інтелектуальної власності та надано у їх межах

ідентифікаційні ознаки правового захисту для кожного виду об'єктів права інтелектуальної власності, угруповання яких відбувалося за охоронними документами з метою ідентифікації результатів інноваційної діяльності як об'єкту подальшої комерціалізації та визначення можливих витрат і доходів.

2. Визначено, що економічне оцінювання включає низку взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих складових, які можна виділити в блоки: цільовий – мета, завдання, предмет і об'єкт; методичний – принципи, інструменти методичного забезпечення і розрахунково-інтерпретаційний – порядок розрахунку та отримання результатів. Економічне оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства має спиратися на відповідність можливостям підприємства, вимогам ринку, враховуючи способи використання ОПВ, що формує головні принципи: своєчасності оцінювання за рахунок поетапного оцінювання всій інноваційної діяльності та достовірності результатів оцінювання за рахунок деталізації об'єктів економічного оцінювання інноваційної діяльності на кожному етапі. Запропоновано тривимірну модель комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства, блоки якої включають в себе певні елементи економічного оцінювання інноваційної діяльності (витрати, доходи, ефект) і інструменти їх оцінювання. В якості інструментів інформаційно-аналітичного забезпечення запропоновано порядок визначення умов здійснення таких способів використання об'єктів права інтелектуальної власності як ліцензування, франчайзинг, лізинг; порядок визначення витрат за масивами ОПВ, які використовуються у власному виробництві та за іншими способами використання; розширена багаторівнева класифікація інноваційних витрат промислового підприємства; порядок вибору методу оцінки вартості ОПВ в залежності від наявності та повноти інформації, які враховують особливості інноваційної діяльності промислового підприємства через деталізацію витрат та доходів та обумовлює вибір методу економічного оцінювання сприяючи достовірності здійснення останнього.

3. Класифіковані ідентифікаційні ознаки витрат за етапами інноваційної діяльності промислового підприємства, масивами ОПВ в залежності від способів їх правової охорони та використання. Це дозволило визначити порядок, зміст та специфіку витрат на кожному етапі інноваційної діяльності за масивами об'єктів права інтелектуальної власності, врахування яких безпосередньо впливає на достовірність результатів економічного оцінювання.

4. Аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств України дозволив визначити негативну динаміку більшості її показників. Бар'єри на шляху розвитку інноваційної діяльності обумовлені недосконалістю законодавчої бази, обмеженістю ресурсів, комерційного кредитування та державної підтримки. Досліджуючи об'єкти права інтелектуальної власності в якості результатів інноваційної діяльності встановлено, що для своєчасного отримання достовірних результатів економічного оцінювання альтернатив розвитку на кожному етапі інноваційної діяльності потрібна деталізація за об'єктами права інтелектуальної власності, способами їх появи і використання.

5. Дослідження застосування моделей і методичних підходів щодо

економічного оцінювання інноваційної діяльності підприємства та їхньої придатності для промислового підприємства з позиції процесно-результатного підходу визначило, що задачі оцінки обмежуються певними блоками, зокрема оцінюванням: ефективності інноваційної діяльності підприємства, інноваційного потенціалу підприємства, інновацій підприємства, не задовольняючі встановленим принципам комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства за об'єктами права інтелектуальної власності та способами їх використання.

6. Розроблено концептуальну модель комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства, яка ґрунтується на процесно-результатному підході, враховує можливості підприємства, вимоги ринку і способи використання об'єктів права інтелектуальної власності. Цінність моделі визначається в можливості її застосування підприємствами різних галузей і забезпеченні оперативності та обґрунтованості управлінських рішень, які сприяють розвитку інноваційної діяльності. На основі концептуальної моделі розроблено економіко-математичну модель поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства, яка шляхом проведення імітаційних експериментів дозволяє визначити максимальний ефект від вибору способу використання об'єктів права інтелектуальної власності за критеріями мінімальних витрат. Запропоновано та обґрунтовано методичний підхід до комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства, який включає структурно блочні схеми оцінювання етапів.

7. Розроблено сукупність методичних рекомендацій щодо комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства за об'єктами права інтелектуальної власності та способами їх використання, а саме, застосування коефіцієнту залежності інноваційної діяльності промислового підприємства від позитивного та негативного впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища; схему вибору форми правового захисту ОПВ в залежності від етапів інноваційної діяльності, серед найбільш важливих критеріїв перспективності комерціалізації ОПВ виокремлено привабливість інновації та практичну здійсненність інноваційної діяльності, визначено склад ціноутворюючих факторів, що враховуються при визначенні ціни ліцензії різними методами, запропоновано методичний інструментарій розрахунку інтегрального індексу ефективності використання процесного об'єкту права інтелектуальної власності у власному виробництві, класифіковано інструменти економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства за його завданнями та блоками.

Запропонований підхід та методичне забезпечення процесу комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства за об'єктами права інтелектуальної власності забезпечать оперативність та обґрунтованість управлінських рішень, які сприятимуть розвитку інноваційної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографії

1. Шацкова Л.П. Економічне оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства: своєчасність процесу та достовірність результату : [моногр.] / К.В. Ковтуненко, Л.П. Шацкова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 254 с. (14,76 д.а., особистий внесок здобувача: розроблено теоретичний базис економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства, його інструментальне та методичне забезпечення – 11,95 д.а.).

Статті у наукових фахових виданнях України

2. Шацкова Л.П. Особливості оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності в Україні / К.В. Ковтуненко, Л.П. Шацкова // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – Тернопіль, 2012. – Вип. 10/2. – С. 270-273. (0,42 д.а., особистий внесок здобувача: розглянуто особливості методів оцінки вартості об'єктів права інтелектуальної власності – 0,1 д.а.).

3. Шацкова Л.П. Сучасний стан та оцінка інноваційного розвитку підприємств машинобудування України [Електронний ресурс] / Л.П. Шацкова // Економіка: реалії часу – 2013. – № 2, (7). – С. 52-59 (0,56 д.а.). – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n2.html>. – Назва з екрана. – Доступно на 24.02.2016. *Журнал індексується і реферується в зарубіжних базах даних РІНЦ (Росія); Index Copernicus (Польща); Ulrich's Periodicals Directory (США), EBSCO Publishing (США); Google Scholar (США).*

4. Шацкова Л.П. Сучасний стан та ефективність використання нематеріальних активів машинобудівних підприємств Одеського регіону / Л.П. Шацкова // Економіка. Фінанси. Право. – 2014. – № 11/1. – С. 57-61. (0,35 д.а.).

5. Шацкова Л.П. Теоретичні аспекти визначення сутності інноваційної діяльності підприємства / Л.П. Шацкова, Л.І. Станкова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – № 9. – С. 149-152. (0,50 д.а., особистий внесок здобувача: розглянуто підходи до визначення сутності інноваційної діяльності підприємства – 0,40 д.а.).

6. Шацкова Л.П. Ідентифікація об'єктів права інтелектуальної власності як результату інноваційної діяльності промислового підприємства / Л.П. Шацкова // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. – № 7/2. – С. 26-30. (0,47 д.а.).

7. Шацкова Л.П. Особливості складу витрат інноваційної діяльності промислового підприємства в залежності від цілей використання її результатів / Л.П. Шацкова, Б.С. Аннаєв // Агросвіт – 2015. – № 21. – С. 80-88. (0,67 д.а., особистий внесок здобувача: визначено специфічні витрати за масивами об'єктів права інтелектуальної власності – 0,57 д.а.).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

8. Shatskova L.P. Intellectual property objects as legal result of innovative

activity / L.P. Shatskova // Central European Journal for Science and Research «Středoevropský věstník pro vědu a výzkum». – 2015. – № 3, (16). – P.24-29. (0,23 д.а.) (Чехія, Прага).

2. Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

Матеріали наукових конференцій

9. Шацкова Л.П. Шляхи удосконалення державної політики щодо зміцнення інтелектуального потенціалу підприємництва в Україні : Матеріали наук.-практ. конф. [«Потенціал підприємництва в парадигмі сталого розвитку регіонів України»], (м. Одеса, 11-12 жовтня 2012 р.) / Л.П. Шацкова. – Одеса: Інтерпрінт, 2012. – С. 97-100. (0,19 д.а.).

10. Шацкова Л.П. Методика та основні проблеми оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності України : Матеріали міжнар. українсько-японської конф. з питань науково-промислового співробітництва, (Одеський національний політехнічний університет, (м. Одеса, 24-25 жовтня 2013 р.) / Л.П. Шацкова, К.В. Ковтуненко. – Одеса: ОНПУ, 2013. – Т.1. – С. 222-225. (0,31 д.а., особистий внесок здобувача: визначено основні проблеми оцінки вартості об'єктів права інтелектуальної власності– 0,20 д.а.).

11. Шацкова Л.П. Стимулирование развития человеческого капитала предприятия: материалы I міжнар. наук.-практ. конф. [«Економіка: реалії часу і перспективи»], (м. Одеса, 20-21 лютого 2014 р.) / Л.П. Шацкова. – Одеса: ОНПУ, 2014. – Т.3. – С. 150-153. (0,20 д.а.).

12. Шацкова Л.П. Показатели состояния и эффективности использования нематериальных активов : Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [«Будешето въпроси от света на науката – 2014»], (Болгарія, м. Софія, 17-25 грудня 2014 р.) / Л.П. Шацкова. – Софія: Бял ГРАД-БГ, 2014. – Т.5. – С. 30-32. (0,13 д.а.).

13. Шацкова Л.П. Объекты интеллектуальной собственности как основание инновационной деятельности : Матеріали I міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. [«Формування потенціалу економічного розвитку промислових підприємств»], (м. Одеса, 23-24 квітня 2015 р.) / Л.П. Шацкова. – Одеса: ОНПУ, 2015. – С.54-55. (0,13 д.а.)

14. Шацкова Л.П. Особливості організації та здійснення інноваційної діяльності підприємства : Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. [«Економіка: реалії часу і перспективи»], (м. Одеса, 07-11 вересня 2015 р.) / Л.П. Шацкова, М.В. Котова. – Одеса: ОНПУ, 2015. – Т.1. – С. 249-253. (0,22 д.а., особистий внесок здобувача: визначено особливості здійснення інноваційної діяльності підприємства – 0,11 д.а.).

15. Шацкова Л.П. Особливості класифікації витрат інноваційної діяльності підприємства : Матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [«Стан та перспективи розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю в умовах євроінтеграційних процесів»], (м. Чернівці, 26-27 листопада 2015 р.) / Л.П. Шацкова. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2015. – С.112-115. (0,19 д.а.).

Інші видання

16. Shatskova L.P. Features of the intellectual resources structure in forming intellectual capital [Електронний ресурс] / К.В. Kovtunenکو, L.P. Shatskova // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 1, (6). – С. 76-81. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n1.html>. – Назва з екрана. – Доступно на 24.02.2016. (0,52 д.а., особистий внесок здобувача: визначено інтелектуальна власність як складова інтелектуального капіталу підприємства – 0,17 д.а.). *Журнал індексується і реферується в зарубіжних базах даних РІНЦ (Росія); Index Copernicus (Польща); Ulrich's Periodicals Directory (США), EBSCO Publishing (США); Google Scholar (США).*

АНОТАЦІЯ

Шацкова Л.П. Економічне оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеський національний політехнічний університет, Одеса, 2016.

Дисертаційну роботу присвячено розробленню та обґрунтуванню теоретичних положень та прикладних рекомендацій щодо здійснення економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства. На основі вивчення та узагальнення літературних джерел дістали подальшого розвитку тлумачення категорій «інноваційна діяльність», «економічне оцінювання інноваційної діяльності», «витрати інноваційної діяльності». Визначено змістовність інноваційної діяльності та її економічного оцінювання. Систематизовано існуючі методи та інструменти економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства.

Обґрунтовано комплексне поетапне економічне оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства, яке доцільно здійснювати за етапами, об'єктами права інтелектуальної власності та способами їх використання.

Розроблено: концептуальну модель та методичне забезпечення комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства; інформаційно-аналітичне забезпечення комплексного поетапного економічного оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства.

Ключові слова: промислові підприємства, інноваційна діяльність, економічне оцінювання, об'єкти права інтелектуальної власності, етапи, способи використання, концептуальна модель, методи, показники.

АННОТАЦИЯ

Шацкова Л.П. Экономическое оценивание инновационной деятельности промышленного предприятия. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Одесский национальный политехнический университет, Одесса, 2016.

Диссертационная работа содержит теоретико-методические положения и практические рекомендации по комплексному поэтапному экономическому оцениванию инновационной деятельности промышленного предприятия.

Получил дальнейшее развитие категориально-понятийный аппарат экономического оценивания инновационной деятельности. Выделены этапы инновационной деятельности промышленного предприятия. Определены значимость и способы использования объектов права интеллектуальной собственности как результатов инновационной деятельности промышленного предприятия. Исследована содержательность экономического оценивания инновационной деятельности промышленного предприятия.

Обоснован процессно-результатный подход к экономическому оцениванию инновационной деятельности промышленного предприятия, который основывается на соответствии возможностей предприятия требованиям рынка, учитывая способы использования ОПИС и формирует его основные принципы: своевременность процесса и достоверность результатов. Классифицированы идентификационные признаки затрат по этапам инновационной деятельности промышленного предприятия, массивами ОПИС в зависимости от способов их правовой охраны и использования.

На основании проведенного анализа тенденций развития инновационной деятельности отечественных промышленных предприятий, моделей и методических подходов к экономическому оцениванию инновационной деятельности, обоснована необходимость методических подходов к комплексному поэтапному экономическому оцениванию инновационной деятельности промышленного предприятия по объектам права интеллектуальной собственности и способами их использования.

Разработана концептуальная модель комплексного поэтапного экономического оценивания инновационной деятельности промышленного предприятия, которая учитывает своевременность процесса и достоверность его результатов с позиции определения своевременности экономически обоснованной коммерциализации объектов права интеллектуальной собственности.

Предложена последовательность осуществления этапов экономического оценивания инновационной деятельности промышленного предприятия. Разработана экономико-математическая модель поэтапного экономического оценивания инновационной деятельности промышленного предприятия.

Разработано методическое обеспечение экономического оценивания инновационной деятельности промышленного предприятия по объектам права интеллектуальной собственности и способам их использования.

Предложено соответствующее информационно-аналитическое обеспечение по блокам: определения факторов внешней и внутренней среды и оценки их влияния на ИДПП; оценки соотношения потребностей и возможностей ИДПП; идентификации ОПИС и перспективности их

коммерциализации на определенном этапе инновационной деятельности; оценки способов использования ОПИС; оценки расходов инновационной деятельности по ОПИС; оценка стоимости ОПИС и доходов (экономии ресурсов) от их реализации (внедрения); расчета эффективности ИДПП.

Ключевые слова: промышленные предприятия, инновационная деятельность, экономическое оценивание, объекты права интеллектуальной собственности, этапы, способы использования, концептуальная модель, методы, показатели.

SUMMARY

Shatskova L.P. Economic evaluation of industrial enterprises' innovative activity. – Manuscript.

The thesis for a scientific degree of candidate of Economic Sciences on the speciality 08.00.04 – Economics and Management of Enterprises (According to the Types of Economic Activities). – Odessa National Polytechnic University, Odessa, 2016.

The dissertation is devoted to the resolving of the scientific task of theoretical positions and applied recommendations from the implementation of the economic evaluation of industrial enterprises' innovative activity.

On the basis of studying and generalization of literature sources the interpretations of such categories as «innovative activity», «economic evaluation of innovative activity», «cost of innovative activity» are developed. The content of innovative activity and its economic evaluation is defined. The existing methods and tools of economic evaluation of industrial enterprises' innovative activity are systematized.

The complex phased economic evaluation of industrial enterprises' innovative activity, which is based on the stages, intellectual property rights and ways of their use is grounded. Its conceptual model and a sequence of economic evaluation; methodological support of complex phased economic evaluation of industrial enterprises' innovative activity; information and analytical support of complex phased economic evaluation of industrial enterprises' innovative activity are worked out.

Keywords: industrial enterprises, innovative activity, economic evaluation, intellectual property objects, stages, ways of use, conceptual model, methods, indicators.